

Ploiești

Indicii ale așezării evreilor la Ploiești merg până spre sfârșitul secolului XVII, anul 1696 fiind menționat în Pinkas-ul comunității drept moment al înființării. Câteva pietre tombale descoperite la sfârșitul secolului XIX într-o biserică din Bucov arată că în prima jumătate a secolului XVIII exista un cimitir evreiesc în zonă, până atunci morții comunității din Ploiești fiind înhumați în cimitirul din Buzău.

Aprecieri cu privire la evoluția numerică a populației evreiești din Ploiești se pot face abia în secolul XIX, când recensământul fiscal din 1831 înregistrează 280 de locuitori evrei. În 1838 un document similar vorbește despre 96 de familii evreiești care totalizau 326 de persoane dintr-un total de 10108 ploieșteni. La sfârșitul secolului, în 1899, la Ploiești locuiau 2478 de persoane de religie mozaică, fiind a doua comunitate religioasă după cei 40564 de ortodocși. La recensământul din 1930 s-au înregistrat 3741 de evrei, adică 4,8% din populația orașului, însă a urmat o creștere accelerată. Ocupațiile evreilor ploieșteni au fost la început în domeniul negoțului cu lână și pielărie, însă în secolul XIX devin tot mai prezenți în activitățile meșteșugărești. În a doua jumătate a secolului dinamica economică a orașului se modifică major, expansiunea industrială devansând activitățile comerciale, iar evreii contribuie și ei, fie având inițiativa, fie ca specialiști în diversele ramuri ale industriei petrolifere.

Prima sinagogă s-a ridicat la Ploiești abia în 1780, până atunci comunitatea închiria diverse imobile pe care le utiliza drept case de rugăciuni. Acest prim lăcaș se găsea pe strada Vlad Țepeș (“Ovreiască”), acolo unde trăiau foarte mulți evrei ploieșteni și era cunoscut sub numele de Beit Iacov, însă cu timpul a fost numită Sinagoga Mică sau Sinagoga Veche, precum și Sinagoga Rabinului. În secolul al XIX-lea au fost clădite mai multe sinagogi în oraș, singura care se mai găsește astăzi în localitate fiind Sinagoga Beth Israel, inițial numită Templul Israelitilor de Rit Occidental, a fost fondată în 1882, însă în clădirea actuală funcționează din 1912.

Informații despre funcționarea unei societăți sacre Hevra Kadișa la Ploiești întâlnim abia în 1867, deși existența ei este atestată de conflictul apărut încă de la începutul secolului între sefarzi și așkenazi pricinuit de dorința celor dintâi de a-și organiza propria societate sacra. Spre deosebire de alte localități, componenta de asistență socială lipsește din activitatea Hevrei Kadișa, aceasta ocupându-se doar de ritualul înmormântării. Primul cimitir evreiesc din oraș s-a fondat pe strada Ovreiască (Vlad Țepeș) și a funcționat din 1818 până în 1890, apoi înhumările având loc în cimitirul din strada Viișoara, în vecinătatea cimitirului ortodox de acolo.

În timpul Statului Național Legionar abuzurile săvârșite de legionari nu au ocolit comunitatea evreiască din Ploiești. Cutremurul din 10 noiembrie a afectat serios și câteva sinagogi și imobile ale comunității din Ploiești, însă de distrugerea și profanarea lor sunt răspunzătoarea echipele de legionari. De asemenea, sediul comunității a fost confiscat, școala de băieți Luca Moise a fost dărâmată, o grădiniță a fost ocupată de Chestura Poliției, iar școala de fete a fost rechiziționată pentru spitalul militar. În luna noiembrie 1940, un grup de 60 de evrei aflați la rugăciune a fost arestat de poliția legionară sub acuzația de activitate comunistă, aceștia au fost eliberați abia la 27 noiembrie, însă 11 dintre ei, printre care și rabinul Friedman, au fost găsiți a doua zi la marginea unor șosele din jurul Ploieștiului

La începutul lunii iulie 1941 bărbații evrei cu vârsta cuprinsă între 18 și 60 de ani din orașul Ploiești au fost închiși în 80 de imobile care aparțineau comunității sau erau proprietăți particulare evreiești. Cele 1121 de persoane au fost duse la un centru de recrutare în noaptea de 12 iulie, iar pe 14 aceștia au pornit pe jos spre lagărul de la Teiș, în județul Dâmbovița, în apropiere de Târgoviște. O parte din cei aduși aici au fost detașați pentru muncă la Găești. La sfârșitul lunii septembrie celor 1225 de internați din ambele locuri li s-a condiționat eliberarea de părăsirea zonei petrolifere din care făcea parte Ploieștiul. Cei mai mulți s-au stabilit în orașe din Muntenia (Buzău, Brăila) și s-au supus aceluiași restricții ca evreii localnici. Cei mai mulți din evreii care au rămas în Ploiești după toamna anului 1941 erau membrii familiilor celor care au primit domiciliu obligatoriu.

Într-un studiu documentar întocmit de către poliția și primăria Ploiești în martie 1943 în vederea evacuării întregii populații evreiești din oraș reieșea că în localitate mai trăiau 2027 de evrei. Dintre aceștia 626 erau soțiile și copiii minori a celor evacuați în 1941, alte 960 de persoane aparțineau categoriei formate din evreice și copii ai evreilor domiciliați în Ploiești, văduve sau divorțate. O altă categorie consistentă era reprezentată de cei 376 de bărbați evrei fără profesie, existând și alte câteva categorii care completeau cifra totală. În iulie 1943 s-a încheiat prima etapă a evacuărilor care i-a cuprins pe membrii familiilor celor plecați în 1941. Au urmat apoi luni de tergiversări după care, în 1944, ca urmare a bombardamentelor sistematice ale aliaților asupra orașului, efortul autorităților s-a îndreptat spre evacuarea populației creștine.

Cei care au rămas în oraș până la sfârșitul războiului și-au câștigat existența cu greutate. Evreii rechiziționați pentru muncă în diverse întreprinderi, dar și cele mai multe dintre femei și-au găsit ocupații care să le permită supraviețuirea.

După război comunitatea s-a refăcut destul de greu, iar în 1947 se estimează că numărul evreilor era la Ploiești de aproximativ 2000. Treptat aceștia s-au împuținat, cu precădere ca rezultat al emigrației către Israel. La recensământul din 2011 la Ploiești au fost înregistrați 28 de evrei.

Surse:

Așezările evreilor din România: memento statistic, volumul 2, București, Institutul de Arte Grafice Curierul Judiciar, 1947.

Liviu Rotman, „Ploiești”, în *YIVO Encyclopedia of Jews in Eastern Europe*, <http://www.yivoencyclopedia.org/article.aspx/Ploiesti>

Matias Carp, *Cartea neagră*, volumul 1, București, Editura Diogene, 1996.

Lya Benjamin (ed.), *Comisia Internațională pentru Studiarea Holocaustului din România. Documente*, Iași, Editura Polirom, 2005.

Laura Cristina Geală, *Istoricul comunității evreilor din Ploiești*, București, Editura Hasefer, 2008.

[Marius Cazan]